

כד-ב **אלא**, "בכור" דקרייה רחמנא — למאי הלכתא קרא לו הכתוב "בכור"?

והרי היה ראוי לכתוב "הגדול", שאף בגדול האחים הפשוטים יש מצוה.

ומתצינן: לגריעותא. כדי ללמוד מירושת הבכור את אביו לכאן:

מה בכור אינו נוטל חלק כפול בראוי, בירושה הראויה לבא אחר מיתת אביו, כמו שהוא נוטל פי שניים ברכוש המוחזק בידי אביו ביום מותו.

אף האי יבם, אינו נוטל בירושת אביו, שמגיע לו בה שני חלקים, (1) חלקו וחלק אחיו המת, בראוי כבמוחזק.

שבירושה הבאה לאחר מיתת האב, יטול היבם רק את חלקו שלו, ולא את חלק אחיו המת.

הרי זה החשוד לא יכנום [לא ישאנה], אף על פי שלא נתברר החשד הראשון בעדים, לפי שאסרו חכמים לכונסה משום לעז, שלא יאמרו אמת היה הקול הראשון שיצא.

ואם עבר הנחשד וכנס את השפחה המשוחררת או את הגיורת — אין מוציאין אותה מידו, על אף שלכתחילה אסור היה לכונסה.

הנטען על אשת איש, ומחמת כן הוציאוה בית דין מתחת ידו של בעלה, שהרי אשת איש שזינתה אסורה לבעלה, וצריך לגרשה. אסור לבעול החשוד, לכונסה.

ואם הלך זה ונשאה, אף על פי שכנס — יוציא אותה מתחת ידו, משום שאשת איש שזינתה אסורה מן התורה בין לבעל ובין לבעול.

גמרא:

שנינו במשנה: הנטען על השפחה ונשתחררה, או על העובדת כוכבים ונתגיירה, הרי זה לא יכנס.

ודייקנן: אף שאמרנו לא יכנס, הא גיורת מיהא הויא, שגיורתה גיורת גמורה היא. שהרי רק הוא אסור לכונסה משום החשד, אבל אחרים מותרים בה. ואף הוא עצמו, אם

מתניתין:

הנטען [מי שנחשד] שבא על השפחה, שהלעיזו עליו הבריות כך. ואחר כך נשתחררה השפחה ונעשית ישראלית, והותרה לבא בקהל ישראל.

או מי שנחשד שבא על העובדת כוכבים, ואחר כך נתגיירה —

פירוש פשוט הוא קודם. שאין נוטל בירושתו את היבם בראוי לבא ליבם, וכן פירשו רוב הראשונים.

אך המאירי כתב דעת הרמב"ם בפ"ג מנחלות ה"ז, היא כרש"י, ובתשובות מיימוניות (ספר משפטים סי' נ"א) ביאר טעם רש"י, ש"יקום על שם אחיו", הרי הוא כאילו האח קיים ונוטל גם בראוי לאחיו.

רק שאם רצה הגדול לחלוץ, חולץ, למאן דאמר מצות חליצה קודמת למצות יבום. ומקורו מהגמרא לקמן מד א, שמשאיין לו עצה טובה.

1. כך פירש רש"י, וכבר הביא הגר"א בהגהותיו, ש"ח פירש שאין היבם נוטל חלק המת אלא אם כן מת האב קודם לאח, והיינו

כנס, לא יוציא, כמבואר במשנה.

עד שיתגיירו בזמן הזה, וכמו שיבואר מיד.

ומפרשת הגמרא את דברי הברייתא:

והוינן בה: וכי עד שיתגיירו בזמן הזה — סלקא דעתך, עלה בדעתך לומר!?

וכי כל הגרים שנתגיירו עד הזמן הזה אינם גרים?

אלא אימא עד שיתגיירו "בזמן הזה".

והיינו, שאין מקבלים גרים אלא אם כן מתגיירים בלא שום סיבה, שאין מתגיירים מחמת שררה וכיוצא בו. אלא הם מתגיירים על אף שרואים אותנו נכנעים, כבזמן הזה שאנו בגלות ואין בנו שררה וכבוד.

ומעתה קשה על משנתינו, שהרי ברייתא זו מבואר שאין מקבלין גר אלא כשמטרתו לשם יהדות בלבד, ומדוע אומרת משנתינו שאשה המתגיירת לשום איש מסוים, גירותה גירות?

ומשני: הא אתמר עלה, על ברייתא זו, אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב: הלכה כדברי האומר כל שנתגיירו לגמרי, אף על פי שלשם סיבה מסוימת נתגיירו — כולם גרים גמורים הם.

ולכן, אף הגירות שבמשנתינו גירות גמורה היא.

ומקשינן: אי הכי, שגירות גמורה היא — לכתחילה נמי יכנוס אותה הנחשד. ומדוע אמרה משנתינו שלא יכנוס?

ומשנינן: אף על פי שגירותה היא, לא יכנוס משום דרב אסי.

ומוכח שגירותה הועילה אף על פי שהדברים מוכיחים שלא נתגיירה לשם יהדות אלא בשביל שישאנה זה שזינתה עמו.

ורמינהו מהא דתניא: כל איש שבא להתגייר ואנו מכירים את הסיבה שמחמתה התגייר, אחד איש שנתגייר לשום אשה ישראלית שרוצה לינשא לה, ואחד אשה שנתגיירה לשום איש.

וכן מי שנתגייר לשום "שולחן מלכים", כדי שיהיה סמוך על שולחנם של מלכי ישראל.

או שנתגייר לשום "עבדי שלמה", שרצה להיות מעבדי המלך, כדי שתהיה אימתו על הציבור, כפי שהיה בעבדי שלמה, שהיו בעלי שררה והיתה אימתם מוטלת על הציבור.

כל אלו אינן גרים, דברי רבי נחמיה.

שהיה רבי נחמיה אומר:

אחד המתגייר מחמת יראה מסוימת, כגון הכותים, בזמן גלות שומרון, שהיו גירי אריות, ששלח ה' בהם את האריות, ומחמת יראת האריות נתגיירו.

ואחד גירי חלומות, שנתגיירו מחמת שכן אמר להם "בעל החלומות".

ואחד המתגייר משום שירא על נפשו, כגירי מרדכי ואסתר המוזכרים במגילת אסתר ככתיב "וכל עמי הארץ מתייהדים כי נפל פחד היהודים עליהם".

כל אלו וכיוצא בהם, אינם גרים.

שנינו במשנתנו: **הנטען** [הנחשד] שבא על **אשת איש**, ומחמת זה הוציאוה לאשה זו שזינתה עמו מתחת ידו של בעלה כדין אשת איש שזינתה שאסורה לבעלה — אין הבועל רשאי לישאנה.

ואם כנסה יוציא, שאשת איש שזינתה, אסורה בין לבעלה ובין לבועל.

אמר רב: הא דאמרינן שאם כנסה הבועל יוציא, הוא דוקא אם נאסרה **בעדים**. שבאו עדים שמעידים על ביאה ממש, שראוה שזינתה עמו, שבזה הדין שאסורה לבעלה מן התורה, וכשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל. ולפיכך אם כנסה הנטען יוציא.

אך אם יצאה מבעלה רק מחמת קול שזינתה, בלא שהיו עדי ביאה, וכנסה החשוד, אין צריך להוציאה.

אמר רב ששת: **אמינא**, כי ניים ושכיב רב, **אמר להאי שמעתתא** [סבור אני כי דברים אלו, אמרם רב בהיותו מנמנם, בעודו הולך לשכב], שאמר דוקא היכא שבאו עדים מוציאים אותה מיד החשוד שכנסה. והרי בכרייתא מבואר לא כן!

דתניא: **הנטען** [הנחשד] שבא על **אשת איש**, והוציאוה על ידו מבעלה, ושוב נשאה אדם אחר ונתגרשה גם מתחת ידי האחר — מעתה, אם בא החשוד וכנס אותה, לא יוציא, אלא תשאר תחתיו. שמאחר ולא כנסה החשוד תיכף כשגרשה בעלה, מורין הדברים שאין בקול הזנות ממש.

ומעתה תקשי, היכי דמי ברייתא זו?

אי מיירי דאיכא עדים שזינתה, ומשום כך

דאמר רב אסי, טעמה של משנתנו שלא יכנס, הוא משום לזות שפתים של הבריות, ככתוב במשלי "הפר ממל עקשות פה, ולזות שפתים הרחק ממך".

ואם נתיר לחשוד לכונסה, ילעיזו הבריות שאכן אמת הקול שיצא בתחילה, שזינתה עמו. שהרי מוכח כן ממה שכנסה לבסוף.

ומכל מקום, אם כנס — לא יוציא.

תנו רבנן: אין מקבלין גרים לימות המשיח.

כיוצא בו, לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה, לפי שהם באים להתגייר לשם שררה וכבוד.

אמר רבי אלעזר: מאי קרא שממנו אנו למדים כן?

דכתיב בישעיה "הן גור יגור אפס מאותי, מי גר אתך עליך יפול".

וביאור הכתוב:

"הן גור", הבא להתגייר, "יגור", יתגייר כאשר "אפס מאותי" — בעוד שאין אני, הקדוש ברוך הוא, נמצא עמכם. והיינו בזמן הזה, שאנו בגלות.

"מי גר אתך, עליך יפול", מי שנעשה גר אתך [עם ישראל], בעניותך, בזמן הגלות "עליך יפול" — יזכה עמך בעשירותך, בזמן המנוחה בעולם הבא.

אבל אידך — לא!

מי שלא נתגייר בזמן עניותם של ישראל, אין מקבלין אותו.

ולפיכך, אין מקבלין גרים לימות המשיח.

נאסרה על בעלה, **כי אתא אחר**, ונשאה, **ואפסקיה** בכך **לקלא** — **מאי הוי!**? הרי אין זה מועיל כלום שלא נוציאה מתחת ידי החשוד! שהרי על פי עדים אסרנוה ולא על פי קול וחשד. וכיון שיש עדים בדבר אסורה היא לבעל עולמית.

אלא לאו, בהכרח שמדובר **דליכא עדים** שראוה מזנה, אלא גירשה בעלה מחמת קול שיצא עליה שזינתה.

ומוכח שרק **מטעמא דאתא איניש אחרינא**, **ואפסקיה לקלא**, לא תצא מהחשוד.

כי מאחר שלא כנסה הנטען מיד כשהתגרשה, מורה הדבר שאין ממש בקול זה.

הא לאו הכי, אלא כנסה הנחשד תיכף לאחר שהתגרשה, בלא ההפסקה של נישואי אחר בינתיים, וכאופן שעוסקת בו משנתינו — **מפקינן!** מוציאים אותה ממנו.

ותקשי לרב, שאמר רק אם נאסרה לבעלה בעדים שזינתה וכנסה החשוד, יוציא. אך אם הוציאה בעלה מחמת קול, אין החשוד צריך להוציאה.

ומשנינן: **אמר לך רב**: מה שנקטה הברייתא כנסה אדם אחר קודם שכנסה הנחשד, אין זה שייך כלל לנידון אם החשוד צריך להוציאה.

אלא, **הוא הדין דאף על גב דלא אתא אחר** ונשאה, **ואפסקיה** בכך **לקלא**, בכל זאת, אם כנסה החשוד, אינו צריך להוציאה.

כי רק **אי איכא עדים** שזינתה **מפקינן** [מוציאים] אותה מתחת ידי החשוד, כיון

שהבועל אסור בה עולמית.

אבל **אי ליכא עדים** שזינתה, אלא רק יצא הקול שזינתה, **לא מפקינן** מתחת ידו.

ומה שנקטה הברייתא שהפסיק אחר בנישואיו את הקול לא בא אלא ללמדנו שלכתחילה לא ישאנה החשוד, אף שכבר נישאה לאחר!

והכי קאמר: דאף על גב דאתא אחר **ואפסקיה לקלא** — לכתחילה לא יכנסו!

אבל משנתינו, העוסקת בדין דיעבד, שצריך להוציא, לא מדברת אלא בבאו עדים שזינתה, וכפי שהעמיד רב.

מיתיבי לרב מהא דקתני בהמשך הברייתא:

במה דברים אמורים שאם כנס הנחשד יוציאנה מתחתיו, דווקא **כשאין לה בנים** מבעלה הראשון.

אבל אם יש לה בנים מן הבעל הראשון, וכנסה הנחשד — **לא תצא ממנו!**

כי בכך אנו מוציאים אותה ממנו, אנו מחזקים את הקול שיצא בתחילה, שזינתה עם הנחשד, ונמצא שאנו גורמים בזה להחזיק את בניה שנולדו מבעלה הקודם לממזרים.

ואין לנו לעשות כן, כל עוד אין אנו נסמכים על עדות ברורה שזינתה, אלא על קול בלבד.

אבל **אם באו עדי טומאה** שזינתה, אזי **אפילו יש לה כמה בנים** מן הראשון, **תצא** מהבועל שכנסה. ואין לנו לחוש לבניה, כיון שאסור בה הבועל מן התורה.

ומוכח מהברייתא שאם אין לה בנים, מוציאים אותה מדרבנן מידי הנחשד אפילו בלא שבאו עדים שזינתה.

ותקשי לרב, שאמר רק אם באו עדים שזינתה, תצא מהבועל?

ומשנינן: אכן מודה רב שגם בלא עדים אסורה לו מדרבנן, וצריך להוציאה אם אין לה בנים מהראשון.

אך רב מוקי לה למתניתין [מעמיד את משנתנין] ביש לה בנים. ולכן הוצרך לומר שגם יש לה עדים שבאו עדים. כי ביש לה בנים אין מוציאים אותה אלא אם באו עדים.

ותמהינן: ומאי דוחקיה דרב לאוקמי למתניתין [מדוע נדחק רב להעמיד משנתנין] ביש לה בנים ויש לה עדים שזינתה. וטעמא דאיכא עדים שזינתה, אז מפקינן. ואי ליכא עדים לא מפקינן.

לוקמא [שיעמיד רב] למשנתנינו בפשיטות, בשאין לה בנים מן הראשון, ולכך יוציא אותה אף על גב דליכא עדים שזינתה?

ומשנינן: אמר רבא: הוצרך רב להעמיד כך את משנתנינו, לפי שמתניתין קשיתה [משנתנינו היתה מוקשית לרן].

דקתני במתניתין: הנטען על אשת איש, "והוציאוה" מתחת ידו, אף על פי שכנס, יוציא.

וקשה, מאי איריא דתני "הוציאוה", שמשמע שאחרים הוציאוה?

ליתני "הוציאוה"! שהרי בעלה הראשון הוא שהוציאה בגט מתחת ידו.

אלא, בהכרח כל "הוציאוה", היינו בבית דין, שהם כפוהו להוציאה, ולא הוציאה מעצמו.

ובהכרח, משנתנינו מדברת באופן שבאו עדים שזינתה. שהרי בית דין, רק בעדים הוא דמפקי [מוציאים] אשה מיד בעלה, לפי שאין האשה נאסרת לבעלה על ידי קול שזינתה.

ומאחר ומשנתנינו מדברת בהכרח שבאו עדים, בא רב ואמר, שדין זה, שיוציא הנחשד, הוא דוקא משום שיש עדים שזינתה, אך בלא עדים, אם הוציאה הבעל מרצונו וכנסה הנחשד, לא יוציא, הואיל ויש לה בנים.

ואמנם כשאין לה בנים, קנסוהו רבנן שיוציאה.

ואי בעית אימא: לעולם, הדין כפי שסברנו תחילה, שרב בא ללמדנו שאף באין לה בנים, כל שאין עדים שזינתה אין הנחשד צריך להוציאה.

ומה שהקשתה הגמרא מהברייתא, שמבואר בה שאף בלא עדים יוציא כל שאין לו בנים, הני מתנייתא [ברייתא זו] בשיטת רבי היא אמורה.

שדעת רבי היא, שאף על ידי קול מוציאים אשה מבעלה.

דתניא: אם ראה הבעל רוכל, המוכר מיני

בשמים וקשוטין לנשים, **יוצא** מן הבית שלו, **ואשה חוגרת בסניר**, שמצא בעלה את אשתו, הנמצאת בבית, שהיא חוגרת **עצמה בסניר** [הוא כעין מכנסים שהיו הנשים חוגרות לצניעות] —

אמר רבי: הואיל ומכוער הדבר, ומוכיח שלצורך זנות התירת את הסניר, ועתה לאחר הזנות היא חוגרתו, **תצא** מבעלה!

כי די בהוכחה כזו כדי לאוסרה על בעלה, אף שאין עדים שראוה שזינתה ממש.

וכן אם ראה הבעל רוכל יוצא מהבית, ומצא הבעל רוק **למעלה מן הכילה**, בגג הכילה שעל מטתו —

אמר רבי: הואיל ומכוער הדבר, ומוכיח שזינתה עם הרוכל, שמסתבר כי הרוק הגיע למעלה על ידי ששכבה עם פניה כלפי מעלה, ורקקה בשעת תשמיש —

תצא מבעלה, היות שיש רגלים לדבר שזינתה.

כה-א וכן אם מצא הבעל בביתו **מנעלים הפוכים**, שפיהן למטה, **תחת המטה** —

אמר רבי: הואיל ומכוער הדבר, **תצא** מבעלה. שודאי מנעלים הללו, של אדם זר הם, שזינתה עמו, ונמלט, והפכן הנכרי כדי שלא יכיר בכך בעלה שהם מנעלים של אדם זר.

ומקשינן: אם מצא הבעל **מנעלים הפוכים** מדוע היא נאסרת מעצם עובדת היותם הפוכים?

ליחזי דמאן נינהו [יראה למי שייכים נעלים אלו]?

ורק אם אינם שלו, או שלה, יתברר בכך הענין שודאי אדם אחר היה אצלה!

ומשינינן: לא מדובר שראה את המנעלים עצמם הפוכים.

אלא ראה רק את **מקום מנעלים הפוכים**.

שהיה שם עפר תיחוח, ונמצא בעפר צורת פני המנעל, שנראה כי הניחום שם הפוכים, שלא יהא ניכר של מי המנעלים הללו.

וכשיצא הבעל לקחן עמו, ואי אפשר לברר הדבר על ידי ראיית המנעל למי הוא שיין.

ובכל זאת, אמר רבי שתצא, כי רגלים לדבר במנעלים הפוכים, כי של אדם זר הם.

ומבואר בברייתא, שדעת רבי היא, שמוציאין אשה מבעלה אף על ידי קול והוכחות, ולא בעינן עדים שנטמאה.

ואם כן, יש להעמיד הברייתא לעיל, שבאין לה בנים יוציא הנחשד אותה מתחת ידו, כרבי, הסובר כן.

אך רב סובר, אין אשה יוצאת מתחת ידי הבעל והבועל אלא בעדים.

ואמרינן: **והלכתא כוותיה דרב**, שאין מוציאין אשה אלא על פי עדים, ולא על ידי קול.

והלכתא כוותיה דרבי, שמוציאין אשה על פי קול וכיעור.

ותמהינן: **קשיא הלכתא אהלכתא!**

שהרי רב ורבי חלוקים הם בדעותיהם, ולא